

סוף תקופת האבן בירושלים?

מאה שנה אחרי שחוקקה התקנה שמחייבת חיפוי אבן בבנייה בירושלים, שוקלים בעירייה לבטל אותה ■ "בסוף האבן באה רק כאיזושהי מדבקה שעונה על הדרישה הזאת, אבל היא לא תמיד תורמת למבנה"

יעל בלקין | ✉ **התראות במייל**

15:26 | עודכן ב: 15:25 15.10.2019

שמור 15 64

11/12/2019

TheMarker - סוף תקופת האבן בירושלים? - נדל"ן

המשביר החדש, כיכר ציון, ירושלים

אמיל סלמן

באביב 1918, פחות מחצי שנה לאחר כיבוש ירושלים על ידי האימפריה הבריטית, פסק המושל רונלד סטורס כי חובה לשמור על חזותה של העיר. סטורס הורה להקים את "האגודה למען ירושלים", שקבעה את החוק העירוני המחייב כל קיר חיצוני בירושלים להיות מחופה באבן מסותתת, וכך יצרה האחדה חזותית חומרית לעיר, שנמשכת עד היום.

"הבריטים התייחסו לירושלים כאל רעיון ויזואלי שהיה להם משמורת עליו, והם דמיינו את הרעיון הזה באבן", מסבירה היסטוריונית האדריכלות, אלונה נצן שיפטן. "סדי קולק רצה לשמור את ירושלים כפי שהבריטים שמרו אותה. זה נשמע כמו רעיון רב סתירות, אבל

מבחינתו ירושלים לא היתה רק עיר ישראלית, אלא עיר עולם ששייכת לכל מאמיניה. הוא רצה לקבל לגיטימציה לשלוט בירושלים, ובשביל הלגיטימציה הזאת הוא היה צריך לספק לעולם את הירושלים שהעולם רצה לראות".

אלונה נצן שיפטן

חיים זינגר

התקנה של סטורס עמדה שלוש פעמים למבחן. הראשונה היתה בשנות ה-50, אחרי מלחמת העצמאות, כשלא היו בעיר מחצבות והתקשו להשיג את האבן. גם בשנות ה-30 נתקלו בעיר בבעיה דומה, בתקופת המרד הערבי, אך אז איפשרו להשתמש בטיח בחלק מהמקרים, ובחלק אחר השתמשו באבן מלאכותית. הפעם השנייה היתה בשנות ה-70, עם המעבר לסגנון הברוטליסטי. "בנו בעיר בניינים גדולים כמו המשביר ובניין כלל", מסביר אדריכל השימור משה שפירא. "התחילו לבנות **מגדלים** וחשבו שאולי האבן המסורתית אינה מתאימה".

בניין הדואר המרכזי בירושלים

אמיל סלמן

"מדובר בתקנה בעייתית", מוסיפה אלס ורבקל, ראש המחלקה לארכיטקטורה באקדמיה לאמנות ועיצוב בצלאל. "בסוף האבן באה רק כאיזושהי מדבקה שעונה על הדרישה הזאת, אבל היא לא תמיד תורמת למבנה".

כשחוקקה התקנה היא לא רק הכתיבה את כללי הבנייה בירושלים, אלא גם הכתיבה אופי ושפה לעיר. כעת נדמה כי אלה עומדים בניגוד לצורך בבנייה לגובה. "את הבניינים המרקמיים, עד שש קומות, צריך לבנות באבן", אומר שפירא. "זה חלק מהאופי של ירושלים. אפשר אולי לתת הקלות, נניח שהקומה העליונה לא תהיה חייבת להיות באבן. בבניית מגדלים אפשר להחליט שהמפגש עם הרחוב, הקומות הראשונות, יהיו באבן, אבל שבשאר המגדל ישתמשו בחומרים אחרים. אבן במגדל משדרת כבדות קשה מאוד. המגדלים בירושלים לא אלגנטיים לעומת המגדלים בתל אביב, הם מאפילים על העיר. זה לא נכון להפוך את המגדלים לאובליסק אבן ענק".

לדברי נצן שיפטן, הדיון על שימור מול קידמה לא התחיל עכשיו: "בשנות ה-70 היתה בעיר תרבות אזרחית פעילה שכללה עיתונאים, אנשי ציבור ואנשי אקדמיה, שעבדו יחד והקימו את המועצה לישראל יפה. בראש הסניף הירושלמי עמד יהודה האזרחי, שהיה תומך גדול של שימור. עם זאת, הדעות היו חלוקות, ולצד האנשים שתמכו בשימור היו גם מי שטענו שירושלים צריכה להיות עיר מודרנית ומפותחת".

בניין כלל, ירושלים

אוליביה פיטוסי

"לא מדובר בדיון הכרעה בין גישה אחת לאחרת", מוסיף עופר מנור, אדריכל העיר ירושלים. "הכוונה היא לבחון את סוגיית חיפוי הבניינים בירושלים באבן לאור התפתחות בניית ערים גם לבניינים גבוהים יותר, ובהתייחס להיבטים שונים, כמו ההיבט הכלכלי של חיפוי באבן לעומת אלטרנטיבות אחרות וההשפעה על מחירי הדיור, או האפשרויות של חיפוי אבן בצורות חדשניות שיביאו להתחדשות ורענון הנוף העירוני".

עד היום בחינת הנושא בעירייה נעשתה בשיטות האקדמיה לאמנות ועיצוב בצלאל, ונעשה גם סיעור מוחות בפורומים מקצועיים ורחבים. "עם התקדמות העבודה הדיונים ימשיכו להתקיים הן עם הציבור המקצועי של אדריכלים ומתכננים והן עם הציבור הרחב על כל גווניו", אומר מנור.